

Elina Hellqvist

Tomi Karttunen

Anni Maria Laato

Pekka Lindqvist

Marko Marttila

Daniel Weintraub

International Council of Christians and Jews (ICCJ) -järjestön konferenssi

30.6.-4.7.2019, Lund, Ruotsi

Matkaraportti

Kaikille *Kirkko ja juutalaisuus* -työryhmän jäsenille tarjottiin mahdollisuutta osallistua ICCJ:n kokoukseen tänä vuonna, kun se tällä kertaa järjestettiin varsin lähellä Lundissa, Ruotsissa.

Työryhmän yhdeksästä jäsenestä mukaan pääsi tällä kertaa kuusi. Kokoukseen osallistui arviolta n. 100 henkilöä kaikkiaan 23 eri maasta. Osallistujien joukossa oli niin kristittyjä, juutalaisia kuin muslimeja, paikallistason toimijoista akateemisiin tutkijoihin. Osallistujien joukossa oli merkittävä määrä aktiivisia toimijoita myös lähiseudulta, Lundista ja Malmöstä. ICCJ:n sekä tämän kokouksen järjestelykomitean puheenjohtajana on päättävän kaksivuotiskauden toiminut Lundin tuomiorovasti Bo Sandahl. Järjestelytoimikunnan toinen puheenjohtaja oli Göteborgin juutalaisen seurakunnan sukujuuriltaan suomalainen rabbi Peter Borenstein.

Ohjelma rakentui kaikille yhteisten plenary-luentoja ja valinnaisen workshop-työskentelyn ympärille. Suomesta tähän kokoukseen on vuosittain osallistunut 1-2 Kirkko ja juutalaisuus -työryhmän edustajaa. Järjestöön voi tarkemmin tutustua sen kotisivuilla osoitteessa <http://www.abrahamic-network.info/>. Sivustolla julkaistaan myös konferenssin alustuksia.

Sunnuntai 30.6.: kokouksen avajaiset

Konferenssin juhlallinen avajaistilaisuus pidettiin Lundin keskiaikaisessa tuomiokirkossa. Avajaisten ohjelmassa vuorottelivat lyhyet puheenvuorot sekä uruilla ja klarinetilla soitettu musiikki. Tuomiorovasti Bo Sandahl ja rabbi Peter Borenstein lausuiivat lämminhenkiset

tervetulosanat, minkä jälkeen kuultiin eri yhteistyötahojen tervehdyksiä. Lundin kaupunginjohtaja Mats Helmfrid korosti uskontojen välisen vuoropuhelun tärkeyttä paikallisella tasolla ja muistutti, että Ruotsissa on tehty paljon työtä tämän asian edistämiseksi. Ruotsin luterilaisen kirkon arkkipiispa Antje Jackelén ei ollut valitettavasti päässyt paikalle, mutta hän tervehti osallistujia lähettämänsä kirjeen välityksellä. Pienimuotoisessa esitelmässään tukholmalainen rabbi Ute Steyer johdatti kuulijoitaan juutalaisten ja kristittyjen uudenlaiseen itseymmärrykseen, jossa apologeettiset seikat ovat väistyneet taka-alalle. Niin avajaispuheenvuoroissa kuin myöhemmin koko konferenssissa tuli hyvin esille se, että käsitteet “kristitty”, “juutalainen” ja “muslimi” eivät ole monoliitteja, vaan kunkin alla on laaja kirjo erilaisia näkemyksiä ja opetuksia. Tuomiokirkossa vietetyn juhlahetken jälkeen oli vuorossa vapaamuotoista seurustelua vastapäisessä seurakuntatalossa ja sen jälkeen konferenssiväki siirtyi busseilla muutaman kilometrin päähän maaseudulle tunnelmalliseen ravintolaan nauttimaan illallista.

(Marko Marttila)

Maanantai 1.7.

Plenary Has the Way Jews See Themselves Been Affected by Their New Relationship with Christians?

Has the Way Christians See Themselves Been Affected by Their New Relationship with Jews?

Workshop: “From Conflict to Communion”: The Impact of Ecumenical Reform Initiatives on Jewish-Christian Relations

Aamupäivän yleisistunnossa käsiteltiin sitä, miten uusi suhde toiseen osapuoleen on vaikuttanut yhtäältä juutalaisiin ja toisaalta kristittyihin. Kristittyjä käsittelevässä osuudessa alustivat piispa Michael Ipgrave Englannin kirkosta ja philadelphialainen teologian professori Philip A. Cunningham (kat.), jonka erityisala on juutalaisten ja kristittyjen välinen dialogi. Hän on myös entinen ICCJ:n puheenjohtaja, sekä juutalaisten ja kristittyjen välisen dialogin St. Joseph-instituutin johtaja.

Ipgraven mukaan Englannin kirkossa on juutalaisten ja kristittyjen välisiin suhteisiin(kin) liittyen näkemysten kirjo (*a messy church*). Juutalaisten näkökulmasta on hyvä ottaa huomioon etenkin kolme seikkaa: 1) kirkko on heille potentiaalisesti vaarallinen. 2) Historiallinen antijudaismi on vaikuttanut antisemitismin syntyyn. 3) Juutalaislähetys koetaan vaaraksi. Toisaalta kristinuskon perusluonteeseen kuuluu missionaarisuus. Nämä kaksi tulisi rakentavasti yhdistää.

Englannin ja Walesin kirkkojen piispat ovat omaksuneet viime vuosien aikana käyttöönsä kansainvälisen holokaustin muistoa vaalivan liiton (IHRA) ei-juridisen työmääritelmän antisemitismistä, jota Euroopan neuvosto joulukuussa 2018 suositteli myös valtioille käyttöön otettavaksi.

Juutalaisten ja kristittyjen välistä suhdetta on toki pohdittu myös teologisesti. Katolinen kirkko ja *Nostra aetate* -asiakirja ovat tässä olleet suunnannäyttäjiä. Esimerkiksi Walter Kasper on puhunut juutalaisuudesta toiseuden sakramenttina. Kristinuskon ja juutalaisuuden eteenpäin välittymisen välinen ero tulee Ipgraven mukaan esiin siinä, että kristinuskon luonteeltaan liittymistä kertomukseen, evankeliumiin, eikä kyse ole niin vahvasti perityn identiteetin välittämisestä eteenpäin kuin juutalaisuudessa. Tämä tuo tiettyä epäsymmetrisyyttä juutalaisten ja kristittyjen väliseen suhteeseen. Dialogi siitä, mitä yhteinen liittosuhde merkitsee meille ajatellen yhteistä missiotamme maailmassa, on vasta alkuvaiheissa.

Philip Cunningham kuvasi dialogin vaikutuksen kristilliseen itseymmärrykseen riippuvan siitä, mikä kristillinen ryhmä on kyseessä. Monien kristillisten ryhmien uskontojenvälisen kohtaamisen paradigma on muutoksessa. Pohditaan esimerkiksi sitä, mikä on juutalaisten ja kristittyjen välisen kohtaamisen näkökulmasta peruuttamattoman Jumalan liiton merkitys. Monien kirkkojen piirissä on alettu myös ajatella, että pelastus ei ole enää vain kristillisen kirkon rajojen sisäpuolelle rajoittuva. Paavi Franciscus kuvasi kesäkuussa 2015, että kristittyjen suhde Kristukseen on paralleelinen juutalaisten suhteelle Tooraan. Paavi Johannes Paavali II puolestaan korosti, että Jeesus Kristus oli sitoutunut alkuperäänsä ja pyhiin Kirjoituksiin.

Trinitaarinen lähestymistapa voi tuoda uutta näkökulmaa kohtaamiseen. Mitä on Pyhän Hengen toiminta juutalaisuudessa? Henkilökohtaiset kontaktit ovat samoin tärkeitä. Paavi Franciscus on kuvannut juutalaisten ja kristittyjen välistä suhdetta ystävyuden matkaksi. Perinteidemme tutkiminen yhdessä muuttaa meitä.

Piispa Ipgrave totesi, että *Nostra aetate* on ollut käännteentekevä myös muille kristillisille perinteille, ei vain roomalaiskatolisille. Cunningham korosti, että *Nostra aetate* ja myöhemmät katolisen kirkon asiakirjat eivät tue uskonnollista relativismia, mutta pitävät silti liittoajattelua tärkeänä. Evankeliumia tulee julistaa, niin että maailma muuttuu.

Piispa Ipgrave totesi, että *Missio dei* -lähestymistapa on myös Englannin kirkossa yleinen lähestymistapa lähetykseen. Silti lähetyksestä on myös erilaisia mielipiteitä. Kyse on siitä, millaisia rajoituksia lähetykseen tarvitaan ajatellen esimerkiksi suhdetta juutalaisiin.

Pohdittaessa sitä, mitkä ovat keskeisimmät uskonnon sisäiset kysymykset liittyen juutalaisten ja kristittyjen välisiin suhteisiin ja miten reseptio etenee ruohonjuuritasolla, piispa Ipgrave toesi, että mission ymmärtämisessä on polttavimmat haasteet. Katolisesta näkökulmasta prof. Cunningham totesi, että koherentin katolisen teologian kehittäminen Israelin maasta ja sen merkityksestä on keskeinen haaste. Myös kristologiassa on tehtävää. Esimerkiksi sana ”Kristus” ei tarkoita aivan samaa kuin ”Messias” juutalaisille. Ruohonjuuritason reseption näkökulmasta on tärkeää edistää koulutusta.

Philip Cunningham alleviivasi vielä sitä, että trinitaarista lähestymistapaa tulee kehittää. Uusi evankeliointi merkitsee hänen ymmärtämäänsä kristittynä elämisen elävöittämistä. Juutalaisuuden kohtaamisen vaikutusta uskon kielioppiin tulee myös selvittää. Tähän liittyy myös neitsyt Maria osana rekonfiguraatiota. Mariasta kertovasta aineistosta löytyy juutalaisuuteen liittyviä piirteitä.

Pelottavaa on Michael Ipgraven mukaan, että 1930-luvun tunnelma on tulossa takaisin. Se näkyy esimerkiksi kielenkäytössä vaikkapa Britanniassa juutalaisen museon näyttelyssä Lontoossa. Cunnigham painotti kuitenkin, että eri tavoin kuin 1930-luvulla muut uskonnolliset yhteisöt ovat osoittaneet mieltä juutalaisten puolesta USA:ssa. Myös kristittyjen kesken on kasvavaa ekumeenista yhteyttä. Olemme yhdessä enemmän kuin ennen.

(Tomi Karttunen)

Työpaja A1: “From Conflict to Communion” - The Impact of Ecumenical Reform Initiatives on Jewish-Christian Relations

Työpajassa kardinaali Arborelius, rabbi, professori Walter Homolka, ortodoksi-isä Misha Jaksic ja TT Bo Sandahl keskustelivat siitä, onko luterilaisten ja katolisten uusilla ekumeenisilla dokumenteilla ja sopimuksilla vaikutusta kristittyjen ja juutalaisten keskusteluun, ja jos on, niin mitä. Lopulta myönteiseksi anniksi löydettiin lähinnä ekumeeniset menet, joita voidaan soveltaa myös uskontodialogiin. Onkin vaikeaa siirtää syvällisen teologisen työskentelyn tuloksia toiseen kontekstiin, kun jo kristittyjen keskenkin on kovin erilaisia käsityksiä käsitteiden sisällöistä (esim. “vanhurskauttaminen”, “synti” ja “usko”). Paneelikeskustelijat olivat kiinnostuneempia uskontodialogista rauhan edistäjinä. Omana aikanamme, kun moni näkee uskonnot lähinnä ongelmana, kardinaali Arborelius kehotti rakentamaan kristittyjen ja juutalaisten suhdetta yhdistävien asioiden pohjalle. Kohtaamiset toisten kanssa (ekumeeniset, uskontojenväliset) muuttavat meitä. Oma ajatukseni on, että tämän session aihe oli vähän liian vaikea käsiteltäväksi näin lyhyessä ajassa, eikä siinä päästy kovin syvälle. (Anni Maria Laato)

Workshop (A3): Reflections on Dialogue and Self-Understanding

Työpajasta vastasi ICCJ:n teologinen komitea. Varsinaisia alustajia oli vain yksi, ICCJ:n entinen presidentti, israelilainen Deborah Weissman, jonka puheenvuoron jälkeen teologisen komitean jäsenet, eri kristillisiä kirkkokuntia edustavat, Pavol Bargar (Tsekki), Patrick Morrow (Iso-Britannia) ja Michael Trainor (Australia) pitivät omat kommenttipuheenvuoronsa. Weismannin alustus on määrä julkaista ICCJ:n verkkosivulla. Weissman puhui alustuksessaan juutalaisesta näkökulmasta hetkittäin hyvin radikaaliin ja itsekriittiseen, mutta samalla lämpimän huumorin sävyttämään sävyyn. Hän pohdiskeli tähänastisen vuosikymmenten dialogin antia ja aikaansaamaa muutosta juutalaisuuden itseymmärryksessä ja hahmotteli alueita, joilla juutalaisuuden olisi mahdollista nyt ja tulevaisuudessa edelleen ja entistä enemmän ammentaa dialogin annista. Weissman painotti sitä, että kummallakin osapuolella on ollut runsaasti vihamielisyyttä. Juutalaisuuden osalta tämä vain usein unohdetaan. Ero on kuitenkin se, että juutalaiset kristinuskonvastaisuudessaan eivät historian saatossa ole tehneet juurikaan väkivaltaa, kun taas tämä on voimakkaastikin leimannut suhdetta toisinpäin. Alueita, joilla voi olla runsaastikin merkitystä juutalaisuuden itseymmärrykselle ovat Weissmanin mukaan mm pyhät tekstit ja teksteistä ammennettava opetus. Juutalaiset voisivat hänen mukaansa perehtyä mm. siihen, kuinka kristillisessä kaanonissa VT:n kirjat sijoittuvat ja mikä on logiikka sen takana. Hän käytti esimerkkinä Ruutin kirjaa, joka kristillisessä kaanonissa sijoittuu loogisesti Tuomarien kirjan jälkeen (koska kirjan alkujakeet sijoittavat kirjan tapahtumat ko. aikaan) ja “loksahtaa” tämän kautta kohdalleen pyhään historiaan. Myös Jeesus ja hänestä kertovat evankeliumikirjat ovat kriittistä aluetta. Viime vuosikymmenien tutkimuksen linja alleviivata Jeesuksen perinjuurista juutalaisuutta tuntuu Weissmanin mukaan olevan hankala pala nieltäväksi joillekin juutalaisille. Juutalaisten kuitenkin tulisi entistä enemmän nähdä evankeliumit ja UT juutalaisena kirjana. Jeesuksen ja Paavalin opetukset (joista jälkimmäistä Weissmanin kuvasi termillä “Dance between two poles” - viitaten Paavalin rajankäyntiin lain kanssa) voisivat hänen mukaansa myös olla tervetullut korjaus juutalaisuudessa toisinaan ylivallan ottaneeseen legalismille - lain yksityiskohtiin tuijottamiselle, jos ne vain kyettäisiin näkemään juutalaisena tulkintana.

Kommenttipuheenvuoroista (joiden liittymäkohdat Weissmanin alustukseen olivat ajoittain ohuehkoja) huomionarvoisena pidän Pavol Bargarin pohdiskelua kristillisiä kirkkoja koskevasta vakavasta dilemmasta: Dialogi on antanut kristillisille kirkkoille paljon ja muovannut niiden itseymmärrystä - sen kaikki myöntävät. Dialogi on luontevaa niille kirkkoille, joilla on pitkä - ehkä vuosisatojen mittainen – kosketus juutalaisuuteen. Todellinen dilemma on kuitenkin: kuinka vetää mukaan ja sitoa dialogiin niitä kirkkoja, joilla ei ole taustaa suhteesta juutalaisuuteen. Nämä, usein

lähetystyön synnyttämät kirkot, edustavat huomattavaa osaa kristikunnasta. Dialogi juutalaisuuden kanssa on niille etäinen, jos ylipäättään olemassaoleva, asia. (Osallistujina Pekka Lindqvist ja Daniel Weintraub, teksti Pekka Lindqvist)

Työpaja A5 paavi Benedictus XVI:n kirjoituksesta ”*Genuine Brotherhood*” without Remorse

Työpajan johtivat prof. Philip A. Cunningham (kat.) sekä juutalainen prof. Adam Gregerman. Keskustelu Benedictuksen artikkelista *Communio*-lehdessä on keskittynyt tähän asti lähinnä Saksaan, missä on aiheesta ilmestynyt n. 24 artikkelia. Emerituspaavin teksti edellyttää paljon huomiota ja perehtymistä. Kommentit eivät aina ole olleet niin perehtyneitä. Prof. Cunningham painotti, että teksti on perehtymisen arvoinen. Siinä on kielellisesti ja kieliopillisesti tiettyjä kohtia, jotka vaikeuttavat ymmärtämistä. Teksti pyrkii antamaan oikeutuksen kristilliselle VT:n tulkinnalle ja se summaa *Nostra aetate* (NA) jälkeisen katolisen ajattelun kristittyjen suhteesta juutalaisiin: ei korvausajattelua, liiton peruuttamattomuus.

Onko kyse NA:n tulkinnan kritiikistä? Prof. Cunninghamin mukaan ei, vaan kyse on ennen muuta juutalaisuuden epä kristillisen vähättelyn kritiikistä. Keskeinen ydinajatus on, että kristinusko ja juutalaisuus eivät ole vastakkaisia uskontoja. Benedictus XVI haluaa kuitenkin argumentoida katolisen opetuksen jatkuvuuden puolesta. Hän nostaa esiin kristinuskon juutalaisen taustan, sen, ettei kristinusko ole markionilaisuutta. Cunningham painotti, että tulkinnassa tulee ottaa huomioon Benedictuksen muissa yhteyksissä painottama Vatikaanin II kirkolliskokouksen tulkinta nk. reformin hermeneutiikan näkökulmasta. Josef Ratzingerin tapa tehdä teologiaa ei ole niin historiaorientoitunut kuin toisilla. Siksi painottuu raamattuteologia.

Vuoden 1974 NA:n implementaation ohjeet juutalaisten itseymmärryksen huomioon ottamisesta on kirjoituksessa jätetty pois. Näin Benedictus voi jättää juutalaisen näkökulman monessa kohdassa pois. Tätä erityisesti prof. Gregerman piti artikkelin heikkoutena. Cunningham säesti tätä tulkintaa. Benedictus ei aliarvioi juutalaisten hengellistä elämää, mutta hän ei yhdistä sitä mukaan tekstiin. Hän jättää vähälle huomiolle myös 2010 ilmestyneen paavillisen raamattukomission dokumentin. Artikkelissa tehdään erottelu uskonnollisen ja messiaanisen merkityksen välillä. Benedictus antaa mahdollisesti uskonnollisen merkityksen Israelin valtiolle, vaikkei messiaanista merkitystä. Ei voida lähteä liikkeelle teokraattisesta tulkinnasta. Myös juutalaiset ovat tässä osin epäröiviä. (Tomi Karttunen)

Plenary Nationalisms and Their Effects on Jewish-Christian Relations /

Nationalismi ja juutalais-kristilliset suhteet

Yleisistunnon mukaan myös Israelissa nationalismi näyttää olevan nousussa. Teemasta alusti Hana Bendcowsky. Kansalliselle identiteetille koettu uhka voi pahimmillaan saada väkivaltaisia muotoja.

Kysymys kuuluu myös, miten yhdistetään kansallinen ja uskonnollinen identiteetti ja miten se vaikuttaa ajatellen esimerkiksi sionismia. Yhteistyötä tehdään konservatiivisten kristittyjen, etenkin evankelikaalien kanssa. Israelissa on myös 135.000 arabikristittyä, jotka ovat kulttuurisesti lähellä juutalaista yhteiskuntaa. Silti he ovat arabeina arabien puolella. Muutamat arabeista tosin identifioituvat arameankieliseen, esiarabialaiseen identiteettiin. Osa on astunut myös asepalvelukseen. Israelilaiset kannustavat kansallisesta arabi-identiteetistä luopumiseen. Vuonna 2018 astui voimaan kansallisidentiteettilaki. Kristityt pyrkivät löytämään oman kansallisen identiteettinsä juutalaisten ja arabien välissä.

Prof. Dr. Jesper Svartvik kertoi antisemitismistä Ruotsissa. Antisemitismillä on erilaisia lähteitä:

1. Äärioikeistolaiset ja ääripuolueet, Henrik Bakner vaikutusvaltainen mielipidevaikuttaja. On esitetty salaliittoteoria juutalaisten masinoimasta muslimien maahanmuutosta arjalaisten tuhoamiseksi. Ruotsidemokraattien agendalla on ollut poliittinen anti-muslimi -liike. On haluttu vaalia ruotsalaista monokulttuuria, jossa ei ole tilaa muille uskonnoille.
2. Islamilaiset ekstremistit. Ruotsissa on yli 800.000 islamilaiseen traditioon liittyvää ihmistä. Tilaisuuksiin kutsutaan antisemitistisiä ja homofobisia vieraita.
3. Valtavirran vasemmistopuolueet. Vanhat puolueet ovat omaksuneet ruotsidemokraattien retoriikan ja asialistan. Puolueet ovat olleet hitaita reagoimaan silloin, kun hämärtyy Israelin valtion politiikan ja juutalaisten kritiikin välinen ero.
4. Postkristillinen diskurssi. Stereotyyppinen anti-juutalainen retoriikka on sekularisoitu yleiseen käyttöön mediassa.

Nämä eri virtaukset ilmenevät sitten siten, että

- A. Natsit osoittavat mieltä kaduilla ja ruotsidemokraatit valtavirtaistavat diskurssia.
- B. Jotkin ääri-islamilaist ryhmät käyttävät selkeän antisemitististä retoriikkaa.
- C. Sosiaalidemokraattien piirissä esiintyy antisemitismia.
- D. Vanhentuneen kristillisen opetuksen käyttö sekulaarissa julkisuudessa.

Antisemitistiset diskurssit yhdistyvät julkisuudessa eri tavoin. Kieltäydytään tunnustamasta eurooppalaista antisemitismia. Nationalismin pelko ruokkii osaltaan antisemitismia. On tarve tuoda eurooppalaiseen kulttuuriin myönteistä, avointa sisältöä.

Uskonnollisilta johtajilta ei ole liiemmästi herunut sympatian ilmauksia juutalaisille, eikä Israelin legitiimiä olemassaoloa ole tunnustettu julkisesti. Saarnattaessa raamatunteksti tulisi sijoittaa kontekstiin ja selittää sitä. Ei pidä vain lukea anti-juutalaisena näyttäytyvää tekstiä ja jättää se selittämättä. Tätä on Ruotsissa paljon. Erityisesti nostettiin esille Johanneksen evankeliumi ja sen tekstien luku hiljaisella viikolla.

Liberaalit kristityt eivät yleensä ottaen piittaa juutalaisista. Konservatiiviset kristityt vetoavat Raamatun sanaan juutalaisista. On hyvä tarkastella, miten Johanneksen evankeliumia käsitellään saarnattaessa juutalaisten ja kristittyjen välisestä suhteesta. Mainittiin, että esimerkiksi Yhdysvalloissa on tulossa seurakuntamateriaali: Juutalaiset eivät tappaneet Kristusta. Britanniassa puolestaan on tulossa sikäläisen kristittyjen ja juutalaisten neuvoston julkaisu antisemitismin käsittelystä saarnassa.

Keskustelussa nousi esiin, että Anti-defamation league (ADL) toimii vihapuhetta ja rasismia sekä uskonnollista vihaa vastaan. Antisemitismin, antimaahanmuutto-ajattelun ja anti-islamin välillä on selkeä kytkös. Ongelmallista on puhutavan normalisointi.

(Tomi Karttunen)

Tiistai 2.7.

Plenary: New Clothing, Old Hatred: Changes and Transformations of Antisemitism

Uudet vaatteet, vanha viha: antisemitismin muuttuminen ja muodonmuutos

Yleisistunnossa Dr. Johannes Heuman Ruotsista käsitteli arabimuslimimaailman antisemitismia sekä vasemmiston ja antisemitismin vähemmälle huomiolle jäänyttä suhdetta. Etenkin Britannian työväenpuolue ja sen johtaja Jeremy Corbyn ovat viime aikoina kohdanneet syytöksiä antisemitismistä ja työstäneetkin tätä asiaa. 250 ihmistä on tutkittu ja osaksi erotettukin puolueesta. Corbyn on kuitenkin ollut haluton tuomitsemaan näitä tendenssejä. Esimerkiksi Hamasiin ja Hizbollahiin suhtaudutaan kritiikittömästi.

Antisemitistiset ideat ovat yleisiä Lähi-idästä tulleiden pakolaisten joukossa. Esimerkiksi Ranska kuuluu niihin maihin, jotka eivät ole olleet naiiveja radikaalin islamin kanssa. Heuman painotti, että antisionismi on uuden antisemitismin ydin. Holokaustin kieltäminen liittyy äärioikeistoon, mutta holokaustin relativointi liittyy poliittiseen vasemmistoon. Voidaan esimerkiksi rinnastaa palestiinalaisten asema juutalaisten holokaustikärsimykset ja Israelin valtion nykyiset toimet, esimerkkinä George Galloway.

Vasemmistolaisesta aatehistoriasta löytyy Heumanin mukaan antisemitismin juuria. Esimerkiksi Voltaire oli tunnettu voimakkaan antisemitistisestä retoriikasta. Se on läsnä myös Karl Marxin teoksissa, yhdistyneenä vapautumispuheeseen. Historiallinen vaikutus on kuitenkin vain epäsuoraa. 1960-luvulla syntyi uusi poliittinen vasemmistokulttuuri, joka on myös Jeremy Corbinin taustalla. Aluksi Israel nähtiin vasemmistolaisesta aatemaailmasta ammentavana hyvinvointivaltiona Lähi-idässä ja se sai osakseen ihailua. Kolonialismi esimerkiksi Algerian kysymyksen yhteydessä nosti esiin antikolonialismin, joka yhdistyi antisemitismiin Israelin ja Palestiinan tilanteen arvioinnissa. Neuvostoliitto oli myös kehitellyt uusia näkemyksiä liittyen sionismiin ja Israeliin, mikä vaikutti

osaltaan. Kuuden päivän sota sekä polarisoi antisemitismiiä että vahvisti juutalaisten sitoutumista Israeliin. BDS-liikkeen (*Boycott, Divestment, Sanctions*) ydin on anti-Israel ja antisemitistinen, mutta osa näkee sen vain keinona kritisoida tiettyä Israelin valtion politiikkaa. Antisemitismiiä on ruokkinut myös vapautuksen teologian soveltaminen Israelissa.

(Tomi Karttunen)

Contemporary Antisemitism in the UK – A Christian Theological Response

Antisemitismiiä Iso-Britanniassa monitoroi järjestö *Community Security Trust* (CST), jonka tilastojen mukaan vuosi 2018 oli ennätysvuosi tilastoiduissa antisemitistisissä teoissa. Kasvu vuoteen 2017 verrattuna oli peräti 16%. Tähän antisemitismin huolestuttavaan nousuun on myös reagoitu sekä yhteiskunnan että kirkkojen taholta. Englannin kirkon piispat ovat ottaneet käyttöön IHRA:n (*International Holocaust Remembrance Alliance*) määritelmän antisemitismille. Se on luettavissa myös suomeksi IHRA:n nettisivuilta osoitteesta

<https://www.holocaustremembrance.com/fi/node/196>.

Vastauksena antisemitismin kasvulle Britannian *Council of Christians and Jews* ja *Churches Together in Britain and Ireland* ovat yhdessä julkaisemassa käytännöllistä materiaalipakettia, jota voitaisiin käyttää kristillisissä seurakunnissa ja kirkoissa antisemitismin ehkäisemiseksi.

Materiaalissa käsitellään mm. saarnaa, liturgiaa ja teologiaa. Työryhmässä on ollut sekä kristittyjä että juutalaisia. Materiaalia ei vielä ole julkaistu. Kun se on saatavilla, kannattaisi miettiä mahdollisuuksia sen suomentamiseksi. (Elina Hellqvist)

Workshop (B3) Loving the Jews: ‘Judaizing’ and Philosemitism in Contemporary Christianity
(osallistujina Pekka Lindqvist ja Daniel Weintraub)

Työpajan alustajina toimivat saksalainen pastori Friedhelm Pieper sekä yhdysvaltalainen Anti-Defamation League’ssa työskentelevä rabbi, tri David Sandmel. Teema oli kristillisissä kirkoissa ja liikkeissä esiintyvä voimakas viehtymys juutalaisuuteen ja filosemitismi. Alustajat kitetyttivät ongelman muotoon: Evankelikaaliset filosemiitit eivät rakasta juutalaisia sellaisina kuin nämä haluaisivat olla – he rakastavat omaa kuvaansa juutalaisista.

Otsikossa mainittu englanninkielinen termi “Judaizing” viittaa varhaisissa kirkollisissa dokumenteissa käytettyyn termiin “judaizare”, jolla viitattiin tapaan seurata juutalaisia tapoja. Suomenkielisessä keskustelussa tästä on käytetty nimitystä “juutalaistaminen”. Samalla kun *filosemitismia*, juutalaisystävyyttä, voidaan pitää positiivisena asiana maailman kamppaillessa *antisemitismin* kanssa, tuo se mukanaan toisinaan varsin erikoislaatuista sovellutuksia ja voi saada ilmiäsuja, jotka voivat tuntua vierailta toisten kristittyjen silmissä ja jopa loukkaavilta juutalaisen

silmissä. Pieper kuvasi Saksassa sijaitsevan evankelisten Mariasisarten toimintakeskuksen topografiaa: luostarin alueella on sekä Jordan-virta että Gennesaret. Tämän havainnollistuksen jälkeen hän kuvasi ‘juutalaistamisen’ historiallisia juuria varhaisen kristikunnan keskuudessa. Vaikka Pieperin havainnollistus Mariasisarten esimerkin avulla olikin mielenkiintoinen (ja kirjoitti naurunhörähdyksiä), voi kriittinen kuulija todeta sen menen jossain määrin ohi maalista. Monilta tahoilta, mm Suomesta, tunnettua halua nimetä paikkoja raamatunpaikkojen mukaan ei voi pitää erityisen vinoutuneena saatikka modernina juutalaisuuteen kohdistuvana viehtymyksenä. Liittymäkohtaa nimenomaan juutalaisuuteen ei voi osoittaa, sillä raamatunhistoria ja sen myötä Raamatun maan historia (varsinkin UT:n tapahtumien osalta) ovat oleellinen osa myös kristillisen kirkon traditiota ja monasti mainittu ilmiö on tuttu alueilta, joissa jopa antisemitismi on ollut vahvaa. David Sandmelin esimerkit, lukuisat ja räikeätkin, tulivat USA:sta, jonka evankelikaalisen liikkeen parissa paitsi israelystävyys, myös viehtymys juutalaisuudesta lainattuihin symboleihin yms on voimakasta. Sandmelin kuvakavalkadi sisälsi mm esittelyn New Life Christian Centeristä Texasissa, jonka aluetta koristavat keskeisinä jättimäiset *menora*, Daavidin tähti ja Jerusalemin länsimuurin kopio. Hän kuvasi liikkeitä, joissa on otettu käyttöön kristillisiä *mezuzoita* (ovenpieleen kiinnitettäviä raamatunlausekoteloita) tai alettu viettämään kristillistä *bar/bat mitzvaa*. Näitä hän piti esimerkkeinä kulttuurisesta omimisesta. Keskustelua herättäneitä kysymyksiä olivat *seder*-aterian viettäminen, joka on noussut suosituksi eri puolilla maailmaa. Tässä Sandmel teki eron seder-rituaalin oikean pedagogisen ja väärän hartaudellisen käytön välillä. Jos kristillisessä seurakunnassa halutaan kokea seder-ateria, tulisi vähimmäisvaatimuksena aterian vetäjäksi hankkia juutalainen. Tämän lisäksi Sandmel nosti esimerkkejä kristillisessä puheenparressa esiintyvistä (ja mahdollisesti yleistyneistä) hepreankielisten sanojen käytöstä. Tämä herätti jonkin verran keskustelua, sillä tässä kaikki eivät oleet valmiita näkemään välttämättä lainkaan puheena ollutta “juutalaistamista” tai filosemitismia - suurin osa kristittyjen Raamatusta kun on nimenomaan hepreankielinen! Raamatunheprea on siis osa kristillistä traditiota, ja *amen* tai *shalom* ovat Raamatun sanastoa. (Pekka Lindqvist)

Työpaja B4 Niinivestä Södertäljeen – assyrialainen diasporakokemus

Dr. Bo Sandahl moderoi ja Dr. Svante Lundgren esitteli Ruotsin ja yleisesti ottaen assyrialaiden diasporaa ja identiteettikysymyksiä. Lähtökohtana oli, että orientaalisessa kristinuskossa ei esiinny antisemitismia. Yhdistävänä tekijänä on aramean kieli. Kreikkalaisten kulttuuri välittyi assyrialaiden kautta, samoin arabialaiset numerot Intiasta. Orientaalisilla kristityillä oli paljon vihollisia, mutta myös sisäisten kiistojen vuoksi he jakautuivat eri leireihin. Assyrialaiset yleisesti

ottaen identifioituvat Assyrian suurvalta-aikaan, assyrialaiset kristityt idän kristillisyyden kulta-aikaan aina Kiinaan asti, alkukotina Pohjois-Mesopotamia.

Lähi-idässä on neljännes assyrialaisista jäljellä viime vuosikymmenten tapahtumien jälkeen. Muut ovat emigroituneet, monet paenneet. Pohjois-Irak ja Kurdistanin autonominen alue olivat viimeisiä vahvoja alueita. Nykyisin on 200.000 – 300.000 assyrialaista jäljellä Irakissa. Suhteellisesti ottaen kristittyjen määrä on laskenut, vaikka absoluuttisissa numeroissa heitä on monin paikoin enemmän kuin 100 vuotta sitten. Heidän tilanteensa on kuitenkin hauras. Irakissa ja Syyriassa määrä on romahtanut myös absoluuttisissa numeroissa.

Assyrialaisilla kristityillä on monta nimeä. Torjuttava nimitys on nykyään nestoriolaiset. He eivät pidä itseään nestoriolaisina. Voidaan puhua assyrialaisesta idän kirkosta tai vanhasta idän kirkosta. Syyrian ortodoksinen kirkko on tuominut Nestorioksen. Paavi Johannes Paavali II:n aikana allekirjoitetun kristologisen asiakirjan jälkeen ei pitäisi olla ongelmia Kristuksen persoonan yhteisessä kuvaamisessa.

1967 alkoi assyrialaiden järjestäytyneet muutto Ruotsiin. Ruotsin kirkko organisoit tämän yhdessä KMN:n ja Ruotsin valtion kanssa. Tulijat houkuttelivat mukaan sukulaisia, ystäviä, tuttavien. Nykyisin Ruotsissa on yli 100.000 assyrialaiskristittyä. Useimmat heistä kuuluvat Syyrian ortodoksiseen kirkkoon, toiset idän kirkkoon, katolisiin ryhmiin, jopa protestanttisiin ryhmiin. 1970-luvun keskivaiheilla syntyi konflikti ryhmän asianmukaisesta nimestä. Hurskaat eivät pitäneet mieltymisestä Raamatun valossa pahaan Assyrian valtakuntaan. Idän assyrialainen kirkko on virallinen nimi. Etnisesti he ovat aramealaisia, muinaisesta Aramean maasta.

Uskonnon, kielen ja tiettyjen tapojen säilyttäminen estää assimiloitumasta. Ruotsissa assyrialaiden nuori polvi on pitkälti assimiloitunut. He eivät enää yleensä puhu arameaa. Opettajat ovat varsin huonoja, eikä ole hyviä oppikirjoja. Halutaan opettaa klassista syyriaa, jota kukaan ei enää oikeastaan puhu. On totuttu enemmän käyttämään myös latinalaisia kirjaimia. Yhteisö on ilman omaa valtiota ja infrastruktuuria, mikä vaikuttaa osaltaan tuntuvasti. Assyrialaiset kuitenkin mainitaan usein myönteisenä esimerkkinä integroitumisesta ruotsalaiseen yhteiskuntaan. He ovat olleet varsin yrittäjähenkisiä ja perustaneet pieniä yrityksiä, joista jotkin ovat kasvaneet.

Parlamentissa on neljä assyrialaistaustaista edustajaa ja yksi ministeri. Ongelmia on rikollisuuden kanssa. 8-9 vuotta sitten poliisi paljasti Södertäljessä rikollisverkoston, jossa oli mukana yhteisön nuoria jäseniä. Se oli mafian kaltainen verkosto, mikä on harvinaista Ruotsissa. He eivät luottaneet omassa maassaan valtioon: sitä voi petkuttaa. Asenne siirtyi Ruotsiin. Tämä ei ole kuitenkaan Lundgrenin mielestä oikein hyvä selitys. Yhdessä tapauksessa myös kirkon johtokunnan puheenjohtaja tuomittiin talousrikoksista.

Enemmistö Ruotsin assyrialaiskristityistä kuuluu Syyrian ortodoksiseen kirkkoon. Lisäksi on idän kirkkoon ja kaldealaiseen kirkkoon kuuluvia. Syyrian ortodoksinen kirkko on kahtia jakautunut. Sillä on kaksi piispaa Södertäljessä. Molemmilla yhteisöillä on 20-25 seurakuntaa eri puolilla Ruotsia, jotka ovat täynnä joka sunnuntai. Mukana on lähinnä vanhempaa väkeä. Pappaja on tullut Lähi-idästä. Ongelmana on, miten pysyä relevanttina ruotsalaistuneelle nuorelle sukupolvelle. Ortodoksisten pappien joukossa on varsin paljon myös puutteellisesti koulutettuja. St. Ignatius -akatemia pyrkii osaltaan vastaamaan tähän tarpeeseen.

Ruotsin kristillisyyden Lundgrenin mukaan muuttanut orientaalien ja muslimien myötä tehden uskonnosta näkyvämpää. Orientaalit ovat aktiivisia myös Ruotsin kristillisessä neuvostossa. He muuttavat tasapainoa, koska he eivät ole valtavirtakirkkojen tapaan liberaaleja.

Suhtautumisessa juutalaisuuteen ei ole ortodoksisessa maailmassa tapahtunut vastaavaa muutosta kuin läntisissä kirkkoissa, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Vetoaminen UT:n jälkeisen ajan isiin hidastaa antijuutalaisen ajattelun tarkistamista.

Yksi ilmiö on halu yhdistää eri kristilliset assyrialaiset ryhmittymät ja muut vapaaksi Assyrian kansakunnaksi ja valtioksi Israelin valtion esimerkin innoittamana. Hanke on kuitenkin ilmeisen epärealistinen utopia. Syyrian ortodoksinen kirkko joutuu Lundgrenin arvion mukaan tulevaisuudessa lisäämään ruotsin kielen käyttöä. Se tarkoittaa, että yhteisö ruotsalaistuu muutenkin. Kulttuurin säilyttämisessä tulee vaikeuksia.

(Tomi Karttunen)

Workshop A Critical Review of Christians Hymns

Kristillisten kirkkojen käyttämien virsi- ja laulukirjojen sisältöä analysointia työpajaa vetivät australialaiset Trevor Creewel (juutalainen) ja Mary J. Marshall (kristitty). Työpajaan osallistui noin 20 henkeä monesta eri maasta. Australiaan on perustettu tunnustuskuntien välinen komitea, joka käy heidän kirkkojensa käyttämien hengellisten laulukirjojen sisältöä läpi säkeistö säkeistöä etsien mahdollisia antisemitistisiä piirteitä. Tällaisia piirteitä olikin löytynyt yllättävän monesta laulusta. Niissä esimerkiksi piirrettiin hyvin synkkä karikatyyrinen kuva juutalaisuudesta tai suoranaisesti syytettiin juutalaisia Jeesuksen kuolemasta. Työpajan keskusteluissa nousi esille, että tämä havaittu ongelma on ennen kaikkea englanninkielisen maailman ongelma, sillä ainakaan työpajaan osallistuneet saksalaiset, hollantilaiset ja ruotsalaiset edustajat eivät olleet kyenneet vastaavia piirteitä havaitsemaan omien kirkkojensa nykyisessä lauluperinteessä. Toin esille sen, että Suomen kirkon virsikirjakaan ei nähdäkseni sisällä antisemitistiseksi laskettavia piirteitä, mutta esimerkiksi pitkäperjantain liturgiaan vaihtoehtoisena osana kuuluva Moitteet (*Improperia*) voi synnyttää

juutalaisvastaisen vaikutelman. Ruotsin luterilaisessa kirkossa Moitteet onkin tästä syystä jo poistettu. (Marko Marttila)

Keskiviikko 3.7.

Plenary Muslims in Dialogue

Muslimit dialogissa

Kansainvälinen kristittyjen ja juutalaisten välinen neuvosto on työyhteydessä myös kansainvälisen abrahamilaisen forumin kanssa. Muslimien ja kristittyjen välisestä dialogista nostettiin esiin erityisesti paavi Benedictus XVI:n Regensburgissa 2006 pitämän puheen kirvoittama muslimioppineiden reaktio: 138 muslimioppineen avoin kirje ”A Common Word” sekä kymmenen vuotta myöhemmin yli 200 muslimijohtajan ”Marrakeshin julistus” uskonnollisten vähemmistöjen oikeuksien varjelemisesta muslimienemmistöisissä maissa. Viimeksi mainittu dokumentti on ilmestymässä suomenkielisenä käännöksenä piakkoin. Lisäksi joulukuussa 2018 Abu Dhabissa muslimien, kristittyjen ja juutalaisten yhteisen konferenssin teemana oli ”An Alliance of Virtues: An Opportunity for Global Peace”. Viimein helmikuussa paavi Franciscus ja imaami Al-Azhar Ahmad al-Tayyeb allekirjoittivat yhdessä asiakirjan veljeydestä.

Keskustelussa painotettiin, että on tärkeää rakentaa suhteita, koska ne johtavat konkreettisiin aloitteisiin. Muslimien omasta traditiosta on syytä muistaa Muhammedille annettu käsky olla dialogissa, kuten Mooses ja Aaron faaraon kanssa.

Työpakassa tuotiin esille, että Iranissa on noin 10.000 juutalaista, mikä on toiseksi suurin juutalaisväestö Lähi-idässä. Heillä on edustaja parlamentissa, samoin kuin kristityillä.

Keskustelussa nostettiin esiin paitsi yhteistyö rauhan ja etiikan kysymyksissä myös kysymys hengellisestä vuorovaikutuksesta. Esimerkiksi shiia-katolisessa dialogissa on otettu osaa toisen hartauselämään. Yhteinen ilmaisu voidaan löytää esimerkiksi musiikin kautta. Yhteisen rukouksen rajat on kuitenkin myös syytä tiedostaa.

(Tomi Karttunen)

Workshop C1 Amanah: The Muslim and Jewish Trust and Faith Project, Malmö

Malmössa työskentelevät imaami Salahuddin Barakat (Malmö Muslim Network) ja rabbi Moshe David HaCohen (Malmö ortodoksisjuutalainen srk) esittelivät perustamansa, Malmössa edelleen toimivan ja Ruotsissa valtakunnanlaajuisesti runsaasti positiivista huomiota keränneen *Amanah*-projektinsa (www.amanah.se) ideaa ja toimintaa. Amanah on edellämainittujen uskonjohtajien Malmö ajottain erittäin tulehtuneen ja räjähdysherkän ilmapiirin parantamiseksi käynnistämä

monimuotoinen projekti. Sen alaotsikko on “The Jewish-Muslim Trust and Faith Project”. Paitsi juutalaisten ja muslimien keskinäisen luottamuksen lisääminen, on projektin tähtäimessä syrjinnän ja ekstremismin vastustaminen. Toiminta tapahtuu säännönmukaisesti mm kouluvierailujen muodossa sekä ns *Beit Midrash/Madrassa* -toiminnan kautta. Jälkimmäinen muistuttaa pitkälti Scriptural Reasoning –dialogia, jonka ytimessä on kumpaisenkin osapuolen pyhien tekstien tutkistelu yhdessä, jonkin yhteisen teeman kautta. Workshopissa käytiin esimerkinomaisesti läpi Abraham ja Iisak/Ismael -tekstejä otsikolla “One Abraham. Two Traditions. Which Son?” Tämän lisäksi Amanah’n toimenkuvaan kuuluu välitön reagointi kriisien ja välikohtausten puhjetessa Malmössa. Rabbi ja imaami esimerkiksi menevät tällöin yhdessä rinta rinnan kouluihin, joissa on ilmennyt ongelmia. Imaami Barakat kertoi elävästi kuinka hämmentyneitä muslimilapset toisinaan ovat nähdessään hänen seisovan rinta rinnan juutalaisen rabbin kanssa. Barakatin kertomassa esimerkissä kouluvierailulta hän tiedusteli, kuinka moni on tavannut juutalaisen. Kun yksikään luokan lapsista ei ollut, veivät rabbi ja imaami koko luokan synagogaan, joka sijaitsee tuskin 50 metriä ko. koulusta.

Workshopin pitäjät kuvasivat myös jännitteitä, joita esim kriisit Lähi-idässä ja suuri palestiinalaisten lukumäärä Malmön seudulla aiheuttavat. He myös kertoivat olevansa selkeästi eri linjoilla Israel/Palestiina -kysymysvyöhydän suhteen (rabbi HaCohen on paitsi lähtöisin Israelista, hän on vieläpä Länsirannan siirtokunnasta) mutta haluavansa näyttää, että he silti voivat olla ystäviä. Työparin henkilökemia vaikuttikin ainutlaatuiselta - esityksessä oli runsaasti iloa ja naurua ja hyväntahtoista toisen piikittelyä. Molemmat myös alleviivasivat sen merkitystä, että kumpikin ovat tosissaan: ortodoksirabbi ja traditionaalinen imaami ovat uskottavia yhteisöjensä edessä. (Pekka Lindqvist).

Työpaja C2: Learning and discussion on recent Muslim initiatives and documents promoting interreligious dialogue

Työpajassa professori Reuven Firestone, imaami Morteza Rezazadeh ja dialogiaktiivi Elena Dini esittelivät uusia muslimien julkaisemia dialogidokumentteja. Dokumentista A Common Word (<https://www.acommonword.com/>) keskusteltiin pienryhmissä ja yhdessä koko ryhmän kanssa. Toinen dokumentti on Marrakeshin julistus (<http://www.marrakeshdeclaration.org/>). Luennoitsijat pitivät kumpaakin dokumenttia merkittävinä avauksina. Professori Firestone huomautti, että jo se seikka, että *A Common Word* lainaa sekä Heprealaista Raamattua että Uutta testamenttia, on tärkeä teologinen kannanotto, samoin kuin uskonnonvapauden korostaminen. (Anni Maria Laato)

Työpaja C3: Genesis 17:1-14 – Erillään, mutta silti yhdessä: juutalais-kristillinen vuoropuhelu Abrahamin liitosta

Abrahamille annetussa lupauksessa voidaan kristitystä näkökulmasta nähdä Paavalin teologian valossa perusta kumoamattomalle liitolle, hyvästijättö ”korvausteologialle”. Keskustelussa juutalainen osapuoli nosti esiin, että juutalaisille on ehkä kristittyjä helpompaa nähdä, että lupaus koskee myös muita. Syntyminen juutalaiselle äidille ja päätös seurata liittoa riittää juutalaisuuteen. Ympärileikkaus tuo liiton pyhyteen, mutta se ei ole itse liitto, vain sen merkki. Se on meidän allekirjoituksemme liittymisestä liittoon.

Keskusteltaessa yhdestä tai kahdesta tai useammasta liitosta (Nooan, Abrahamin, uusi liitto) todettiin, että on rakentavampaa puhua yhden liiton uudistamisesta kuin rinnakkaisista tai uudesta liitosta. Ei ole kyse monista liitoista vaan Jumalan yhteydessä kulkemisesta. Tämä tulee esiin esimerkiksi nimen muuttamisessa. Kohtaamme elävän Jumalan yhdessä tämän tekstin kautta erilaisina. Tekstin valossa voidaan sanoa myös kristillisestä näkökulmasta, että Abraham on ”kansojen isä” tai ”uskon isä”. Juutalaiset puolestaan puhuvat yleensä Abrahamista ”Israelin isänä”. (Tomi Karttunen)

Berliinin 12 kohdan kymmenvuotisjuhla

Vuonna 2009 ICCJ hyväksyi Berliinissä 12 kohtaa liittyen juutalaisten ja kristittyjen välisiin suhteisiin otsakkeella ”A Time for Recommitment”. Seelisbergin hätäkonferenssissa 1947 oli hyväksytty 10 kohtaa, nyt 12 tarkennettua teesiä kutsuna maailman juutalaisille ja kristillisille yhteisöille (<http://www.iccj-buberhouse.de/Berlin-Doc.3594.0.html>). Teeseihin liittyy myös keskusteluopas.

Keskustelussa nostettiin esiin mahdollinen tarve muotoilla uudelleen esimerkiksi kohta kolme. Siinä ei näet juutalaisuutta esitetä asianmukaisesti, vaan on kuultavissa holhoavia, jopa kolonialistisia äänenpainoja. Myös opiskeluoppaan käytöstä oli puhetta. Sekä 12 teesin että niihin liittyvän opiskeluoppaan kääntämistä suomeksi kirkko ja juutalaisuus -työryhmän yhteistyönä kannattaisi harkita.

Näyttää siltä, että useat eivät tunne Berliinin 12 kohtaa. Dokumentin tuntemusta tulee edistää ja tehdä se käyttäjäystävälliseksi. Voidaan kysyä, mitä tarkoittaa ”toiseuden” hyväksyminen. Tarvitaan dialogia, nöyryyttä totuuden edessä. Kristittyjen tulee oppia juutalaisesta kytköksestä pyhään maahan. Tärkeää on myös kysyä, miten saadaan mukaan niitä, jotka eivät ole vielä sitoutuneita asiaan. (Tomi Karttunen)

Arviointia

Kokous käsitteli monipuolisesti ajankohtaisia aiheita ja tarjosi syventävää tietoa esimerkiksi antisemitismitilanteesta ja sen taustoista sekä juutalaisten ja kristittyjen väliseen kohtaamiseen liittyvistä teologisista avainkysymyksistä. Tämä vahvistaa tuntumaa, että myös työryhmän on syytä jatkaa juutalais-kristilliseen dialogiin liittyvien teologisten kysymysten käsittelyä sekä antisemitismi-tilanteen seuranta ja sen tunnetuksi tekemistä myös Suomessa, erityisesti kirkollisessa elämässä ja ekumeenisessa kentässä.

Olisi syytä kiinnittää huomiota asianmukaisen kuvan antamiseen juutalaisuudesta saarnattaessa esimerkiksi toimittamalla suomeksi muualla laadittua materiaalia. Ajankohtaisen keskustelutilanteen seuraaminen edellyttäisi myös Berliinin 12 kohdan esillä pitämistä, mahdollisesti suomentamista työryhmän yhteishankkeena. Britannian kirkkojen ekumeenisen, antisemitismin ehkäisyyn painottuvan materiaalin valmistuttua siihen kannattaa perehtyä huolella ja harkita myös materiaalin suomentamista.

Työryhmä antoi eväitä myös edistää kolmen uskonnon kohtaamista mm. abrahamilaisen foorumin kautta. Kaikissa Pohjoismaissa ja Euroopassa laajemminkin islam on viimeisten vuosien aikana tullut aiempaa näkyväksi niin maahanmuuttajien määrän lisääntyessä kuin median välitykselläänkin. Trilateraaliset suhteet näiden kolmen uskonnollisen perinteen välillä ovat erittäin tärkeitä, etteivät ennakkoluulot ja jännitteet pääsisi vahvistumaan.

ICCJ järjestönä kaipaa uudistumista ja nuoremman polven vahvempaa läsnäoloa. Monet keskustelunaiheet, puhujat ja osallistajat ovat kiertäneet kokouksia vuodesta toiseen. Kirkko ja juutalaisuus -työryhmällä voisi olla annettavaa myös kansainvälisellä tasolla. Esimerkiksi vuosi vuodelta suosittuina pysyneet Uusia ikkunoita juutalaisuuteen -koulutuspäivät voisi hyvin esitellä laajemmallekin yleisölle.

Merkittävää oli mahdollisuus päästä matkustamaan kokoukseen yhdessä hieman suuremman suomalaisen delegaation kanssa. Matkat ja kokouksen tauot tarjosivat mahdollisuuden vapaamuotoiseen ajatusten vaihtoon myös suomalaisen kontekstin kysymyksistä.

(Tomi Karttunen ja Elina Hellqvist)